

*Олена Печенюк
Олександр Насальський*

АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

Людина досконало володіє лише тим, що сама здобуває власною працею. У цьому розумінні учень опановує суб'єктивно нове, тобто те, що йому не відоме, але вже пізнане наукою, відоме іншим людям. Навчання вимагає повного «розпредмечування знань» або компактного «відтворення» тих мисленневих і практичних операцій та дій, які колись здійснювалися в процесі наукового дослідження (пізнання) явищ або предметів. Оволодіння знаннями важлива активна діяльність школярів. Проте вона не з'являється сама по собі. Її повинен створити вчитель. Теорія і практика пропонують цілу систему шляхів активізації сприйняття учнями навчального матеріалу.

Для глибокого і повного оволодіння матеріалом сучасних навчальних програм учням необхідно постійно вдосконалювати свої знання, виробляти навички дослідника, активізувати пізнавальну діяльність. Традиційна форма навчання не забезпечує формування і розвиток в учнів умінь і навичок самостійної пізнавальної активності, не розвиває творчу навчально-пізнавальну діяльність.

Тому актуальною на сьогоднішній день є проблема розвитку творчої активності учнів, організації їх самостійної роботи, адаптації до нових умов навчання.

Активізація творчої, пізнавальної діяльності учнів сприяє такому навчанню, яке в умовах швидкого росту обсягу інформації і необхідності її більш якісної переробки і засвоєння виступає вельми ефективним засобом досягнення міцних і глибоких знань, навичок і умінь.

Саме при вивченні природничих дисциплін проблемний підхід досить добре реалізується. Реалізація проблемності може здійснюватися шляхом проблемного викладу знань вчителем в поєднанні як з відтворюючою діяльністю учнів так із самостійною роботою за зразком.

Такі ситуації можна створювати шляхом підведення учнів до обґрунтування неочевидних залежностей, використанням пропедевтичних завдань, до самостійних індуктивних висновків та висновків, що суперечать їх попереднім уявленням, розв'язуванням підготовчих вправ та задач, створенням ситуації вибору, організацією дискусії, порівнянням нового поняття з вивченим раніше.

В системі активізації навчання з математики та фізики досить важливу роль відіграють задачі прикладного змісту. Вони створюють сприятливі умови застосування набутих в процесі вивчення природничих дисциплін ЗУН на практиці. Як правило такі задачі доцільно включати в індивідуаль-

ні розрахункові роботи. Значно більше активізує навчально-пізнавальну діяльність учнів спроба складання самостійно задач прикладного змісту. Самостійне вивчення окремих питань, тем, розділів дисципліни не тільки виробляє у учнів навички роботи з навчальною і науковою літературою, але і сприяє формуванню власного погляду, думки, спонукає до пошуку нетрадиційних шляхів розв'язування задач.

В організації самостійної роботи, слід виділити такі важливі компоненти як диференційований підхід у підборі завдань та постійний контроль за роботою учнів.

Форми організації самостійної роботи з природничих дисциплін досить різноманітні: виконання домашнього завдання, складання і розв'язування задач прикладного змісту, виконання учнями різнорівневих тестових завдань, контрольних та індивідуальних розрахункових робіт, участь у олімпіадах.

Кожна із цих форм в організації вивчення фізики дозволяє в тій чи іншій мірі розвивати пізнавальну активність учнів.

Сьогодні, крім традиційних друкованих підручників, у навчально-виховному процесі сучасної школи досить широко використовуються підручники і посібники нового типу, зокрема електронні засоби навчання, навчальний матеріал у яких зберігається, відтворюється і подається із використанням сучасних технічних засобів (комп'ютерної техніки, мультимедійного проектора та сенсорної дошки).

Висновки: таким чином процес активізації навчання вимагає певної спільної діяльності вчителя і учня, застосування різноманітних засобів, форм, системи дій, прийомів, спрямованих на розв'язання навчальних завдань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Заболотний О.І., Розвиток навчально-пізнавальної активності учнів: вступна оглядова тема: Українська мова й література в навчальних закладах. – Дивослово, 2004. – № 12. – С. 27-29.
2. Гончарова І. В., Вплив дослідницьких робіт у МАН на розвиток пізнавальної активності школярів: Управління школою. – К., 2005. – № 2. – С. 28-29.
3. Штурбіна Н.В. Моніторинг інтелектуально-пізнавальної сфери учнів // Директор школи. –2006. – № 5. – С. 18-21; № 7. – С. 22-23.